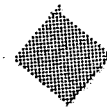

تئاتر کودکان: فراگیری از طریق عمل خلاقه

دکتر سید مصطفی مختاباد
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

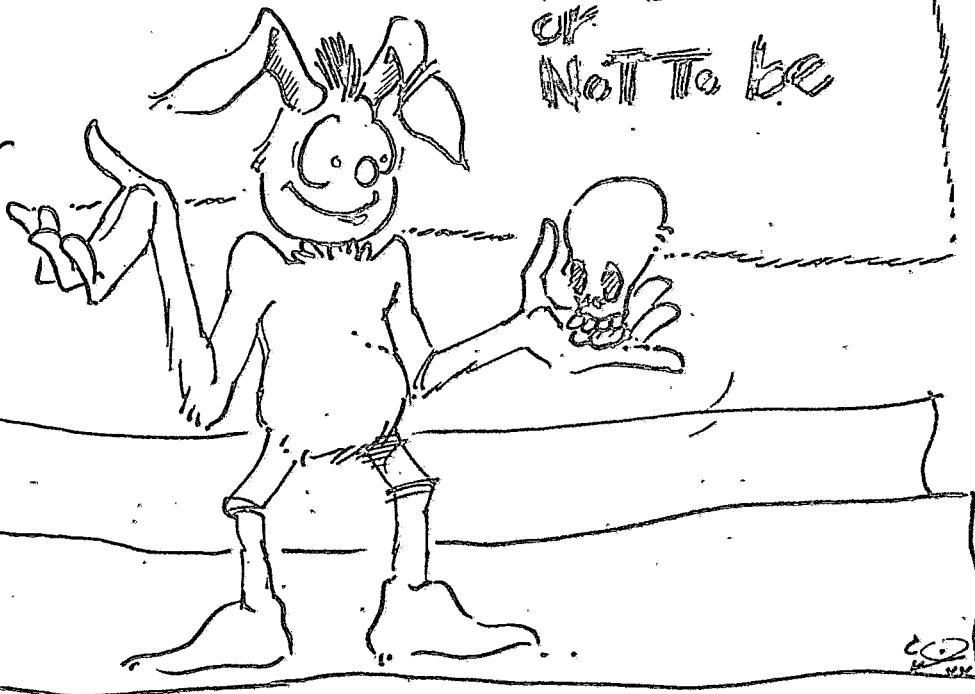
تئاتر کودکان اندک زمانی است که در کشور ما بعنوان چراغی، پرتوافکن راه کودکان شده است این هنر نورافشانی خود را هر روز بیشتر می‌کند و اذهان بیشماری را متوجه خود می‌نماید، چرا که خانواده‌ها و جامعه آموزشی - هنری پی به اثرات مثبت فرهنگی، اجتماعی و خلاقه تئاتر کودک می‌برند و ما در مسیری حرکت می‌کنیم که باید گفت تحول نهایی تئاتر کودکان را ثمر خواهد داد. فرایندی که باید هر آنچه سریعتر رخ دهد تا ما باور تمایم که همپای سایر تحولات عصر جدید قرار داریم. به بیانی دقیقتر تئاتر کودکان ما باید با عصر و زمان ما و با کودک امروزی در همه ابعاد و اشکال پیوند خورد و مخاطبین واقعی آن یعنی کودکان امروز آنها چون سایر نیازهای فکری و انسانی بپذیرند.

می‌توان به صراحت گفت بیشمار افرادی در اطراف ما هستند که بی‌خبر از وجود نقش تئاتر کودک هستند و حتی عده‌ای نمی‌دانند که آن چیست و چه جایگاهی در جامعه کودکان دارد. تئاتر کودک در کشور ما و دنیا به دو صورت تاویل می‌گردد، شکل اول نوعی تئاتر که بزرگان، همه عناصر آن را تشکیل می‌دهند و برای تماشاگر کودک مضامینی متناسب با فهم دریافت آنها خلق می‌نمایند و در شکل دوم هنری است سراسر کودکانه، به زبانی روشنتر کودکان پیام‌آوران و خالقین آن می‌باشند. شکل دوم را باید تئاتر کودک به مفهوم واقعی قلمداد کرد چون کودکان به صحنه و تماشاگر، نور و پرتوافشانی می‌نمایند. این شکل از حضور همه جانبه کودک را باید فراگیری و آموزش همه جانبه از طریق عمل خلاقه دراماتیک نام نهاد. نوعی فعالیت همزمان که در بردارنده رشد جسمی و معنوی کودک است شرایطی که نه تنها به رشد انفرادی کودک در ابعاد مختلف منجر می‌شود، بلکه فرصتی طلایی برای یک تجربه سالم اجتماعی‌تر می‌باشد تجربه‌ای که کودک را ملزم می‌نماید تا با درک و شعور به دریافتی دقیقتر از زندگی برسد. برای آنکه به ارزیابی دقیق از اثرات مثبت تئاتر کودک در یک جامعه مدرن و امروزی پردازیم باید به یقین اذعان

آن چه که با نام تئاتر مدرن کودکان رقم می‌خورد، تعبیر اساسی و مثبت در شخصیت کودک و تشویق او به جستجو در مسیر معنویت، زیبایی، خلاقیت فرد و نوآوری است چرا که تئاتر کودک با عناصری چون مراقبت، پرورش، آزادسازی و رشد همه جانبه شخصیت کودک سروکار دارد.

To be
or
Not To be

کرد که تئاتر کودک مدرن و امروزی باید با آموزش مدرن و فضای خردمندانه تعلیم و تربیت سازگاری داشته باشد تئاتر کودک واقعی، صرفاً به عنوان ابزار سرگرمی و پرکننده اوقات فراغت کودکان نیست، در عوض سکوی است که در آن کودک به بلوغی متناسب با اندازه‌های آموزشی، هنری و اجتماعی حال حاضر جهش می‌یابد. در اصل، تجربه تئاتر کودک خود نوعی تجربه آموزشی همپای تجربه مدرسه است و خستی می‌توان اقرار کرد که تئاتر کودک برای هنرمندان کودک مدرسه‌ای دوم است، چون در این مدرسه کودک تجربه می‌نماید که به چه شکل، یک عمل خلاقه را از پیچ و خم مند و روش تئاتر به شکل و صورتی درآورد و آنرا به تماشاگر انتقال دهد. مشاهده یک اثر خلاقه از طرف کودکان فرصتی به خانواده‌ها و مدارس می‌دهد تا به ارزیابی اصولی این رسانه بپردازند و به نقش حیاتی آن در رشد فکری و اجتماعی کودک دقیق شوند، نوعی نگاه که در کشور ما کمتر مورد عنایت واقع شده ولی خانواده‌ها و مدارس باید اندیشه مجددی در مورد حضور واقعی تئاتر کودک، و یا حضور کودکان در تئاتر داشته باشند. چون تحقیقات جدید تعلیم و تربیت و آموزش کودکان به ما می‌گوید، نمی‌توان از بکارگیری این ابزار شانه خالی کرد و یا به روشهای جدید تئاتر کودک دست نیافت، زیرا همچنانکه اشاره رفت تئاتر کودکان میدالی است که در آن کودک به آموزش و فراگیری از طریق عمل خلاقه دست می‌یابد آموزشی که توأمان با برنامه‌پذیری و زندگی‌پذیری به پیش می‌رود.

آنچه که با نام تئاتر مدرن کودکان رقم می‌خورد، تعبیر اساسی و مثبت در شخصیت کودک و تشویق او به جستجو در مسیر معنویت، زیبایی، خلاقیت، خرد و نوآوری است چرا که تئاتر کودک با عناصری چون مراقبت، پرورش، آزادسازی و رشد همه جانبه شخصیت کودک سروکار دارد. این تحول اساسی هدف آموزش مدرن است. در مدارس ابزاری چون کتابها و بسیاری مواد خام وجود دارند که باید توسط معلم و مربی در اختیار کودک قرار گیرند تا او را وادار به تحول و نوآوری نمایند. تئاتر کودکان امروز یا مدرن باید با ابزاری چون مربی کارآمد، متن یا موضوع اصولی و فضای مناسب و مخاطبین حساس محیط را برای رشد و تحول کودک مهیا نماید یا بیان این موارد شاید این سؤال در اذهان ایجاد گردد که جامعه ما برخوردار از چنین امکاناتی نیست، یعنی در مدارس، محله‌ها و شهرستانها این گونه ابزار وجود خارجی ندارند. این گفته تا حدی قابل قبول

است ولی تماماً پذیرفته نیست چون در هر مدرسه مربیان و معلمان باذوقی هستند که بجایقی به هنر نمایش دارند و بچه‌ها با تمام وجود حاضر به همکاری هستند. فضایی خواهد ناخواه وجود دارد، برای نمونه نگارنده از تجربه شخصی خود مثالی می‌آورد. در سالهای دور روزی برای انجام سخنرانی در مورد تئاتر به یک مدرسه راهنمایی رفتم، بعد از پایان صحبت‌هایم بچه‌های یک کلاس به دورم جمع شدند و گفتند که سوژه‌های داریم و می‌خواهیم شما به ما کمک کنید تا آنرا برای بچه‌های مدرسه به اجرا درآوریم. ناگزیر پذیرفتم و موافقت مدیر مدرسه را جلب کردم و از فردای آن روز بعد از زنگ آخر کلاس به مدت یکماه با بچه‌های جدی هر روز به مدت دو ساعت در کلاسشان کار کردم و اثر نه تنها در مدرسه بلکه در کل شهر به اجرا درآمد. پس فضا برای تئاتر یافت می‌شود، اگر همت و ذوق و شوق وجود داشته باشد تئاتر کودک پرچامه‌ترین و پرمخاطب‌ترین هنرهاست، این گفته نیاز به گواه ندارد، چون در هر مدرسه، محله و یا نواحی دیگر فضا، مکان و بستری برای فعالیتهای کودکان وجود دارد ولی باید خانواده‌ها و مربیان و یا برنامه‌ریزان و مسوولان یا هر نوع امکانات داوطلب شوند تا آن حرکت و عزم ملی مهیا گردد که فرایند آن یک جریان اصولی و پایدار تئاتر کودک است.

تئاتر هنری است که متد و روش دارد و آن متد دراماتیک است، در جهان امروز تئاتر آموزشی در مدارس یکی از ابزارهای کارآمد مسیر تسهیل امر آموزش و انتقال مفاهیم آموزشی بکار گرفته می‌شود، چون با دراماتیزه کردن هر داستان و موضوعی حتی در دروس ریاضی نیز می‌توان به سهولت انتقال مفاهیم کمک کرد، پس در مدارس پیشرفته فرم دراماتیک به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با شوق و جاذبه به فراگیری عملی - آموزشی بپردازند.

تئاتر کودکان نیز قادر است یک تجربه ظریف انسانی را همانند یک موضوع و یا تجربه آموزشی به عرصه ظهور برساند. پس تئاتر کودکان می‌تواند با همه بی‌بیرایگی شکل گیرد چون هدف آن انتقال و امنیتی بس کودکانه، ولی زیبا برای مردم است و مسلماً مردم آنرا می‌پذیرند. در تئاترهای آموزشی شاید آن استقبال وجود نداشته باشد ولی اگر جریانی بنام تئاتر کودک در جامعه هنری ما ایجاد گردد مسلماً جامعه کودکان ما به عوایدی ارزنده دست خواهند یافت.

آنچه که عدم شکل‌گیری بک جریان سراسری تئاتر

ویژه نامه سینمای هند

و صد خاطره، صد هنرمند (جلد دوم)

تعداد محدودی از ویژه نامه هند موجود

می باشد. علاقه مندان ویژه نامه فوق الذکر و

ویژه نامه صد خاطره، صد هنرمند (۲) می توانند

با واریز مبلغ ۵۰۰۰ ریال برای هر شماره، به شماره

حساب ۲۹۸۹۵/۴ بانک ملت شعبه مستقل مرکزی

به نام علی حسین فرخی (قابل پرداخت در کلیه

شعب بانک ملت) و ارسال اصل فیش مربوطه به

انضمام فرم درخواست به نشانی: تهران -

صندوق پستی ۵۷۷۸ - ۱۴۱۵۵ متقاضی دریافت

این ویژه نامه شوند.

«فرم درخواست»

اینجانب: .....

به نشانی: .....

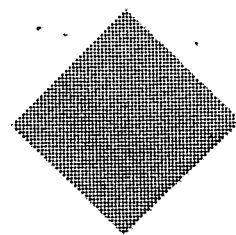
متقاضی دریافت ..... جلد از ویژه نامه هند می باشم.
صد خاطره

تاریخ و امضاء

کودکان را عریان می سازد نبود تشکیلات و آگاهی اجتماعی است. اگر جامعه بپذیرد که کودک او در روز، اوقاتی برای صرف سرگرمی و فراگیری خلاقه دارد و باید از آن در مسیر اصولی و روشمند بهره جوید در آن صورت تئاتر کودک در کنار سایر هنرهای زیبا از جایگاهی برجسته برخوردار خواهد شد. چون خانواده قهیم درمی یابد که در یک جریان خلاقه نمایش کودکش به مهارت‌ها و قابلیت‌های درخورد توجهی در امور ادبیات، فرهنگ، روابط انسانی - اجتماعی و زندگی سالم و هنری جمعی و ... دست خواهد یافت. تئاتر یک میدان واقعی و متنوع برای ارتقاء قابلیت‌ها و زدودن کاستی‌های کودکان است. چون در این آزمایشگاه و نمایشگاه انسانی هنری قابلیت‌های فردی و انسانی کمال می یابند و قدرت بروز پیدا می کنند. و ماحصل آن آماده شدن کودک برای یک زندگی سودمند است. آنچه که از طرح این مباحث حاصل می شود نیاز شدید مدارس و محیط‌های فرهنگی ما به معلم درام است. اگر در هر مدرسه یک معلم نمایش یا درام باشد، با توجه به شناختی که از فضای آموزشی به دست می آورد و نیز دریافتی که خود به عنوان یک معلم از دانش آموزان و کودکان دارد می تواند نقش بسیار ارزنده‌ای برای تربیت نه تنها، شهروندان خوب داشته باشد بلکه زمینه ساز کشف و بروز استعدادهای جوشان هنری در زمینه هنر نمایش نیز باشد.

در جمع بندی نهایی می توان گفت تئاتر کودکان یک جریان خودجوش ولی هدفمند است، عنصری که با کودک سروکار دارد و باید به جوانب پیچیده روح، روان و جسم او توجه نماید و این توجه تنها با حضور افراد کارآمد و صاحب ذوق و اندیشه جهان کودک و هنر نمایش کودک مجال تجلی می یابد پس هر فردی قادر نیست مربی و معلم تئاتر کودکان باشد ولی این گفته ناقص حضور انسانهای دردمند و تشنه خدمت به کودک نیست، جامعه امروز ما شدیداً از فقدان یک جریان سراسری تئاتر کودک رنج می برد، باید این حرکت پویا همانند حرکت آموزشی شکل گیرد که در آن صورت به بسیاری از نیازهای کودکان در هر موقعیت و پایگاه اجتماعی پاسخ می گوید و تا درصد بالایی به کمک آموزش عمومی مدارس و ارتقاء فرهنگ عمومی می آید. امید که در این باره اندیشه‌ای اساسی صورت گیرد. چون بچه‌ها نیاز به کمک دارند و هنر گهواره‌ای مطمئن برای کمک است و هنر تئاتر کودکان یکی از گهواره‌های مطمئن برای نوازش روح بشر است. ۵.

تئاتر هنری است که متد و روش دارد و

آن متد دراماتیک است، در جهان امروز

تئاتر آموزشی در مدارس یکی از

ابزارهای کارآمد مسیر تسهیل امر

آموزشی و انتقال مفاهیم آموزشی به کار

گرفته می شود.